

PARTEA GENERALĂ

Titlul I

Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale

Art. 1. Normele de procedură penală și scopul acestora. (1) Normele de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală.

(2) Normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

● **VECHIUL CPP (L. nr. 29/1968): art. 1 alin. (2).**

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SP) nr. 270/2015** (www.scj.ro): „Instanța de judecată în fața căreia s-a invocat o excepție de neconstituționalitate nu are competența examinării acesteia, ci exclusiv a pertinentei excepției, în sensul legăturii ei cu soluționarea cauzei, în orice fază a procesului și oricare ar fi obiectul acestuia, și a îndeplinirii celorlalte cerințe legale. Referitor la condiția de admisibilitate privind legătura cu soluționarea cauzei este de observat că raportul cu soluționarea cauzei trebuie să privească incidența dispoziției legale a cărei neconstituționalitate se cere a fi constatată în privința soluției ce se va pronunța asupra cauzei deduse judecătii, adică a obiectului procesual penal aflat pe rolul instanței judecătorești. Astfel, decizia Curții Constituționale în soluționarea excepției trebuie să fie de natură să producă un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal. Aceasta presupune, pe de o parte, existența unei legături directe dintre norma contestată și soluția procesului principal, iar pe de altă parte, rolul concret pe care îl va avea decizia sa în proces, ea trebuind să aibă efecte materiale asupra conținutului deciziei judecătorului”.

Art. 2. Legalitatea procesului penal. Procesul penal se desfășoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege.

● **VECHIUL CPP: art. 2 alin. (1).**

● **CEDO și CDFUE. V. art. 6§2 CEDO, respectiv art. 48 alin. (1) CDFUE** (*infra*, art. 4 NCPP).

● **JURISPRUDENȚĂ. V.:**

– *Dec. ICCJ (DCD/P – sesizare respinsă) nr. 17/2015* (*infra*, art. 488);

– *Dec. ICCJ (SP) nr. 74/A/2015* (*infra*, art. 421);

– *Dec. ICCJ (SP) nr. 92/A/2015* (*infra*, art. 432).

Art. 3. Separarea funcțiilor judiciare. (1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:

a) funcția de urmărire penală;

b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;

c) funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată;

d) funcția de judecată.

(2) Funcțiile judiciare se exercită din oficiu, în afară de cazul când, prin lege, se dispune altfel.

(3)¹⁾ În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la

¹⁾ Alin. (3) al art. 3 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 1 din O.U.G. nr. 18/2016.

alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată, mai puțin când se dispune începerea judecății potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c).

(4) În exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată.

(5) Asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul desemnat cu atribuții în acest sens, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(6) Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimitere în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii.

(7) Judecata se realizează de către instanță, în complete legal constituite.

Art. 4. Presumția de nevinovăție. (1) Orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă.

(2) După administrarea întregului probatoriu, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.

• **VECHIUL CPP: art. 52.**

• **CEDO. Art. 6. Dreptul la un proces echitabil.** 2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția va fi legal stabilită.

CEEDO-10.473/05 (hot. C. c. România): „50. Reclamantul consideră că, prin conținutul său, comunicatul de presă al PNA (...) a încălcat dreptul său la prezumția de nevinovăție garantat de art. 6§2 CEDO (...) 53. Curtea nu consideră necesar să examineze problema epuizării căilor de atac interne, întrucât, în orice caz, aceasta consideră că acest capăt de cerere este inadmisibil din următoarele motive. 54. Curtea reamintește că, dacă principiul prezumției de nevinovăție consacrat de art. 6§2 este inclus printre elementele procesului penal echitabil cerut de art. 6§1 [v. art. 6§1 CEDO, infra, art. 8 NCPP], acesta nu se limitează la o garanție procedurală în materie penală: sfera sa de aplicare este mai vastă și impune ca niciun reprezentant al statului să nu declare că o persoană este vinovată de săvârșirea vreunei infracțiuni mai înainte ca vinovăția sa să fie stabilită de o instanță (...). O atingere adusă prezumției de nevinovăție poate fi generată nu doar de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice (...). 55. Art. 6§2 nu poate, cu toate acestea, împiedica, cu privire la art. 10 CEDO [Art. 10. Libertatea de exprimare. 1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare. 2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești], autoritățile să informeze publicul asupra anchetelor penale în curs, dar cere ca acestea să o facă cu toată discreția și toată rezerva pe care o impune respectarea prezumției de nevinovăție (...). 56. Curtea subliniază că, în speță, comunicatul de presă incriminat a informat publicul cu privire la decizia parchetului de a începe urmărirea penală împotriva reclamantului pentru infracțiunea de luare de mită. Subliniind importanța alegerii termenilor utilizați de agenții statului, Curtea reamintește că ceea ce e important pentru aplicarea dispozițiilor citate anterior este sensul real al declarațiilor în cauză, și nu forma lor textuală (...). Or, în speță, comunicatul de presă relatează că reclamantul a fost surprins în flagrant, precum și circumstanțele concrete constatate în cursul procedurii de organizare a flagrantului. Faptele relatate de comunicatul de presă pot fi înțelese ca o modalitate prin care Ministerul Public afirmă că existau suficiente probe pentru a justifica decizia sa de începere a urmăririi penale împotriva reclamantului (...). 57. În plus, Curtea observă că impactul cauzei și importanța pe care aceasta o avea în ochii opiniei publice rezultau din poziția ocupată de reclamant, judecător (...), în contextul luptei împotriva corupției, un subiect de interes atât pentru autoritățile naționale, cât și pentru marele public. 58. Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu identifică, în speță, nicio atingere adusă prezumției de nevinovăție” (M. Of. nr. 258 din 9 mai 2013).

• **CDFUE. Art. 48. Presumția de nevinovăție și dreptul la apărare.** (1) Orice persoană acuzată este prezumată nevinovată până ce vinovăția va fi stabilită în conformitate cu legea.

• **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SP) nr. 3465/2007** (www.scj.ro): „Având în vedere că, la pronunțarea unei condamnări, instanța trebuie să-și întemeieze convingerea vinovăției inculpatului

pe bază de probe sigure, certe și întrucât în cauză probele în acuzare nu au un caracter cert, nu sunt decisive sau sunt incomplete, lăsând loc unei nesiguranțe în privința vinovăției inculpatului, ICCJ apreciază că se impune a se da eficiență regulii potrivit căreia «orice îndoială este în favoarea inculpatului» (in dubio pro reo). Regula in dubio pro reo constituie un complement al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care marele principiu al aflării adevărului (consacrat în art. 3 CPP [art. 5 NCPP]) se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care dovezile administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat conțin o informație îndoielnică tocmai cu privire la vinovăția făptuitorului, în legătură cu fapta imputată, autoritățile judecătorești penale nu-și pot forma o convingere care să se constituie într-o certitudine și, de aceea, ele trebuie să concluzioneze în sensul nevinovăției acuzatului și să-l achite. Înainte de a fi o problemă de drept, regula in dubio pro reo este o problemă de fapt. Înfăptuirea justiției penale cere ca judecătorii să nu se întemeieze, în hotărârile pe care le pronunță, pe probabilitate, ci pe certitudinea dobândită pe bază de probe decisive, complete, sigure, în măsură să reflecte realitatea obiectivă (fapta supusă judecății). Numai așa se formează convingerea, izvorâtă din dovezile administrate în cauză, că realitatea obiectivă (fapta supusă judecății) este, fără echivoc, cea pe care o înfățișează realitatea reconstituită ideologic cu ajutorul probelor. Chiar dacă, în fapt, s-au administrat probe în sprijinul învinuirii, iar alte probe nu se întrevăd ori pur și simplu nu mai există, și totuși îndoiala persistă, în ce privește vinovăția, atunci îndoiala este «echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție» și deci inculpatul trebuie achitat”.

D.C.C. nr. 198/2017 (M. Of. nr. 515 din 4 iulie 2017): „(...) sub aspectul stabilirii vinovăției inculpatului pentru săvârșirea faptelor în legătură cu care acesta este cercetat și, implicit, pentru răsturnarea prezumției de nevinovăție, procesul penal parcurge mai multe etape caracterizate prin nivele diferite de probațiune, de la bănuiala rezonabilă la dovedirea vinovăției dincolo de orice îndoială rezonabilă. Pe tot acest parcurs, anterior ultimului moment procesual, mai sus referit, prezumția de nevinovăție subzistă, fiind aplicabile prev. art. 23 alin. (1) Constituție. Astfel, dobândirea calității de suspect presupune administrarea unui probatoriu din care să rezulte bănuiala rezonabilă că a fost săvârșită o faptă prevăz. de legea penală. La rândul său, calitatea de inculpat este dobândită în urma administrării unui probatoriu din care să rezulte posibilitatea ca o persoană să fi săvârșit o anumită infracțiune, în fine, calitatea de condamnat poate fi stabilită pe baza unor probe din care să rezulte, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că inculpatul a săvârșit infracțiunea pentru care este cercetat”.

Art. 5. Aflarea adevărului. (1) Organele judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului.

(2) Organele de urmărire penală au obligația de a strânge și de a administra probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului. Respingerea sau neconsemnarea cu rea-credință a probelor propuse în favoarea suspectului sau inculpatului se sancționează conform dispozițiilor prezentului cod.

● **VECHIUL CPP: art. 3; art. 202 alin (1).**

● **JURISPRUDENȚĂ. V. Dec. ICCJ (SP) nr. 3465/2007 (supra, art. 4).**

Art. 6. Ne bis in idem. Nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică.

● **VECHIUL CPP: art. 10 alin. (1) lit. j).**

● **PROTOCOLUL NR. 7 CEDO. Art. 4. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori.**

1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceleiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat. 2. Dispozițiile paragrafului precedent nu